

1. ANALİZİ YAPILACAK KİTABIN :

- a. **Adı :** Vatan Yahut Silistre
- b. **Yazarı :** Namık Kemal
- c. **Tercüme Eser İse Tercümanı :** Kenan AKYÜZ
- d. **Yayınevi :** Gökşin Yayınları
- e. **Yayın Yılı :** 1984

Konusu: Silistre bugünkü Bulgaristan'da Tuna ırmağının kıyısında, bir kenttir. 1388 yılında Türkler tarafından fethedilen Silistre, 1853-1856 Kırım Savaşı sırasında çok kalabalık bir Rus ordusu tarafından kuşatılmış, Musa Hulusi Paşa kumandanlığındaki Türk kuvvetleri kırk gün boyunca, kaleyi kahramanca savunurlar. Kitapta, asıl verilmek istenen Vatan Sevgisi'dir. Bunun yanında, Silistre Kalesi'ne yardıma koşan gönüllüler ve bunlardan İslam Bey ile Zekiye'nin aşkı da anlatılmaktadır.

Kısa Özeti: İslam Bey, gönüllü olarak orduya gideceğinden dolayı uzaktan sevmekte olduğu Zekiye ile vedalaşmak üzere onun odasına girer. Zekiye'ye, kendisi hakkında beslediği sevgiyi anlatır. Kız da ona karşı kayıtsız olmadığı gibi, onun arkasından o da erkek elbisesi giyerek gönüllüler takımına karışır, Silistre'ye kadar gider. Silistre'de kuşatma altında kalırlar. Bu arada İslam Bey yaralanır, ona, Âdem ismini almış olan Zekiye bakar. Yaralı olduğu halde İslam, yanında Abdullah Çavuş ve Zekiye ile düşman cephanesini ateşlemek üzere giderler. Dönüşlerinde düşman kuşatmayı kaldırıp çekilmiş vaziyette bulurlar. Kumandan Sıtkı Bey de. Zekiye'nin vaktiyle bir namus meselesinde itaatsizlik ettiği için keçe külâh edilmiş olduğundan asıl adı olan Ahmet'i değiştirip Sıtkı'yı kullanarak yeniden askerlikte rütbesi kazanmış olan babası çıkar. İslam ile Zekiye'nin düğünleri kazanılan savaşın mutluluğuyla birlikte yapılır.

Birinci Perde:

Zekiye, odasında uzanmış kendi kendine İslam Bey'e olan aşkını anlatmaktadır. İslam Bey ise, bu sırada, veda etmek için Zekiye'nin penceresi etrafında dolanmaktadır. Sesi duyunca, kendisini gösterir. Zekiye utanmıştır.

İslam Bey, Silistre'ye yardıma giden gönüllülerden olmaya kararlıdır. Bunu Zekiye'ye söyleyince, sevgisi çok büyük olan Zekiye'nin, haliyle üzüntüsü de büyük olmuştur. Bu yüzden İslam Bey'i bu kararından vazgeçirmeye çalışır. İslam Bey ise ataları arasında tam kırk iki şehit bulunduğunu, bu kadar şehidi olan bir ailenin ferdine kaçmanın yakışmayacağını belirtir.

Zekiye ise kardeşini şehit vermiş, yıllar önce cepheye giten babasından ise yıllardır bir haber alamamıştır.. Şimdi de hayatta tek sevdiği İnsandan ayrılmak, ona kat be kat zor gelmektedir. Yine de, onu sevgi ile uğurlar. İslam Bey, “Yaşasın vatan !” diyerek Zekiye’nin yanından ayrılır.

İslam Bey, Zekiye’nin yanından çıktıktan sonra, dışarıda kendisini bekleyen gönüllülerin yanına gelir ve “Beni seven peşimden gelsin” diyerek yola düşer. Biraz sonra Zekiye de erkek kılığına girer ve İslam Bey’in gittiği yoldan takip eder.

İkinci Perde:

Gönüllüler, Silistre Kalesi’ndedirler. Zekiye de içlerindedir. Miralay Sıtkı Bey, ölüm ve kalım günlerinin sayılı olduğunu, isteyenin gidebileceğini söyleyince, gönüllülerden birisi “madem gidecektik de buraya neden geldik” diyerek bütün arkadaşları adına kararlılıklarını vurgular. Zekiye’yi çocuk diye göndermek isterlerse de, ısrarlı turumu sayesinde vazgeçerler... Çatışma bütün şiddetiyle başlar. İslam Bey yaralanmıştır. Zekiye onu tanıdığı için hemen yanına koşar, İslam Bey Zekiye’nin kollarında bayılır.

Zekiye, tedavisi için yanında revire gider, Miralay Rüstem Bey ile Sıdkı Bey ise gelmişten geçmişten derin bir sohbe dalarlar.

Üçüncü Perde:

İslam Bey, hasta yatağında devamlı sayıklamakta, Zekiye ümit ve endişe ile başında beklemektedir. Günler sonra gözlerini açtığında Zekiye’yi görünce, şaşırır. Zekiye kendisini saklamaya Çalışsa da fazla direnemez ve iki sevgili konuşmaya başlarlar.

Düşman ise hedefine adım adım yaklaşmaktadır. Kaleyi ele geçirmesi an meselesidir. Tek çare olarak, kaleden çıkıp düşman cephaneliğini ateşlemek gözükmemektedir. Bu iş için İslam Bey yaralı hali ile Öne çıkar. İkinci öne çıkan kişi ise Zekiye’dir. Yanlarına bir de Abdullah Çavuş’u katarlar. Sıdkı Bey Zekiye’ye çok dikkatli bakar ve “Oğlum mezarda yatıyor” der. Zekiye’yi oğluna çok benzetmiştir.

Dördüncü Perde:

Aradan günler geçmiş, düşman toparlanmaya başlamıştır. Sıdkı Bey, çocukları düşman içine gönderdiğine bin kere pişman olmuş vaziyette dolanıp durmaktadır. Nihayet, Abdullah Çavuş görünür ve olanları anlatır. Anlattıklarından, İslam Bey'in büyük bir kahramanlık ve fedakârlık örneği göstererek düşmana büyük kayıp verdiği anlaşılmaktadır. Bu konuşma sürerken, İslam Bey, kelinde kırık kılıcı ile çıkagelir, tabii Zekiye de arkasından.

Sıdkı Bey coşku ile İslam Bey'i "evladım" diyerek kucaklayıp alnından öper. İslam Bey de onun ellerinden. Sonra Sıdkı Bey, çocuğun nerede olduğunu sorar. İslam Bey, Sıdkı Bey'e bütün olup biteni anlatır. Sıdkı Bey kızı yanına getirmesini söyler. Sıdkı Bey, Zekiye'ye sorduğu suallere aldığı cevaplardan kendi öz kızı olduğunu; Zekiye de yüzündeki duruşun aynı ninesi ve abisinin yüzündeki duruş olduğunu görerek, Sıdkı Bey'in öz babası olduğunu anlar. Baba kız kucaklaşırlar. Sevinçlerine diyecek yoktur.

Bu esnada, Abdullah Çavuş eratin önüne düşmüş, onları "Arş Yiğitler Vatan İmdadına" marşını söyleterek yürütmektedir. Sıdkı Bey'in önüne gelince dururlar. Sıdkı Bey erat önünde şu tarihi konuşmayı yapar:

"Arslanlanml Doksan gündür çekmediğiniz belâ, görmediğiniz cefâ kalmadı. Osmanlıların namusunu göklere çıkardınız. Vatan sizden hoşnuttur. ..Vatanımızın faydasını koruduk, yine de koruruz. Her zaman koruruz. Biz her zaman bu yolda ölmeye hazırız. Yaşasın vatan! Yaşasın Osmanlılar!"

Askerler de hep bir ağızdan: "Yaşasın vatan! Yaşasın Osmanlılar!" diye haykırır ve perde kapanır.

2. KAYNAK İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRME:

a.Yazar : Namık Kemal 21 Aralık 1840'ta Tekirdağ'da doğdu, 2 Aralık 1888'de Sakız Adası'nda öldü. Asıl adı Mehmed Kemal'dir, Namık adını ona şair Eşref Paşa vermiştir. Babası, II. Abdülhamid döneminde münecimbaşılık yapmış olan Mustafa Asım Bey'dir. Annesini küçük yaşında yitirince çocukluğunu dedesi Abdüllâtif Paşa'nın yanında, Rumeli ve Anadolu'nun çeşitli kentlerinde geçirdi. Bu yüzden özel öğrenim gördü. Arapça ve Farsça öğrendi. 18 yaşlarında İstanbul'a babasının yanına döndü.

1863'te Babıalı Tercüme Odası'na kâtip olarak girdi. Dört yıl çalıştığı bu görev sırasında dönemin önemli düşünürve sanatçılarıyla tanışma olanağı buldu. 1865'te kurulan ve daha sonra yeni Osmanlılar Cemiyeti adıyla ortaya çıkan İttifak-ı Hamiyet adlı gizli derneğe katıldı. Bir yandan da Tasvir-i Efkâr gazetesinde hükümeti eleştiren yazılar yazıyordu. Gazete, Yeni Osmanlılar Cemiyeti'nin görüşleri doğrultusunda yaptığı yayın sonucu 1867'de kapatıldı. Namık Kemal de İstanbul'dan uzaklaştırılmak için Erzurum'a vali muavini olarak atandı. Bu göreve gitmeyi çeşitli engeller çıkarıp erteledi ve Mustafa Fazıl Paşa'nın çağrısı üzerine Ziya Paşa'yla birlikte Paris'e kaçtı. Bir süre sonra Londra'ya geçerek M. Fazıl Paşa'nın parasal desteğiyle Ali Suavi'nin Yeni Osmanlılar adına çıkardığı Muhbir gazetesinde yazmaya başladı. Ama Ali Suavi'yle anlaşamaması üzerine Muhbir'den ayrıldı. 1868'de gene M. Fazıl Paşa'nın desteğiyle Hürriyet adı altında başka bir gazete çıkardı. Çeşitli anlaşmazlıklar sonucu, Avrupa'da desteksiz kalınca, 1870'te zaptiye nazırı Hüsnü Paşa'nın çağrısı üzerine İstanbul'a döndü. Nuri, Reşat ve Ebüzziya Tefvik beylerle birlikte 1872'de İbret gazetesini kiraladı.

Aynı yıl burada çıkan bir yazısı üzerine gazete hükümetçe dört ay süreyle kapatıldı. Namık Kemal gene İstanbul'dan uzaklaştırılmak için Gelibolu mutasarrıflığına atandı. Orada yazmaya başladığı Vatan Yahut Silistire oyunu, 1873'te Gedikpaşa Tiyatrosu'nda sahnelendiğinde halkı coşturup olaylara neden oldu. Bu haberi İbret gazetesinin yazması üzerine o sırada İstanbul'a dönmüş olan Namık Kemal birçok arkadaşıyla birlikte tutuklandı. Bu kez kalebentlikle Magosa'ya sürgüne gönderildi. 1876'da I. Meşrutiyet'in ilanından sonra İstanbul'a döndü. Şura-yı Devlet (Danıştay) üyesi oldu. Kanun-î Esasi'yi (Anayasa) hazırlayan kurulda görev aldı. 1877 Osmanlı-Rus Savaşı çıkınca II. Abdülhamid Han'ın Meclis-i Mebusan'ı kapatması üzerine tutuklandı. Beş ay kadar tutuklu kaldıktan sonra Midilli Adası'na sürüldü. 1879'da Midilli mutasarrıfı oldu. Aynı görevle 1884'te Rodos, 1887'de Sakız Adası'na gönderildi. Ertesi yıl burada öldü ve Gelibolu'da Bolayır'da gömüldü.

Namık Kemal ilk şiirlerini çocuk denecek yaşlarda yazmaya başlamıştır. İstanbul'a geldikten sonra eski ve yeni kuşaktan şairlerin bir araya gelerek kurdukları Encümen-i Şuârâ'ya ve kimi Divan şairlerine nazireler yazmıştır. Şinasi'yle tanışıncaya değin, şiirlerinde tasavvuf etkileri görülür. Bu dönemde özellikle Yenişehirli Avni, Leskofçalı Galib gibi şairlerden etkilenmiştir. Şinasi'yle tanışmasından sonra şiirlerindeki içerik de değişmiştir. Günlük konuşma dilinden alıntılarının yanı sıra, o zamana değin geleneksel Türk şiirinde görülmemiş olan "hürriyet kavgası", "esaret zinciri", "vatan", "kalb-i millet" gibi yepyeni kavramlarla birlikte, doğrudan doğruya düşüncenin aktarılmasını amaçlayan bir tür "manzum nesir" oluşturmuştur. Bosna-Hersek Savaşları, 93 Savaşı gibi olayların yarattığı sonuçlar, onun yazdığı vatan şiirlerini etkilemiştir. Bu şiirlerin en tanınmışları arasında "Vâveyla", "Vatan Mersiyesi", "Vatan Şarkısı" ve "Hürriyet Kasidesi" yer alır. Namık Kemal şiirleriyle şiir tekniğine büyük bir katkıda bulunmuş sayılmazsa da o günler için alışılmamış diri bir sesle konuşmuş olması ve yapıtlarına kattığı yeni kavramlarla Türk şiirini Divan şiirinin edilgen edasından kurtarmıştır.

Bütün bu nitelikler onun Vatan Şairi olarak anılmasına yol açmıştır. Tiyatro türüne özellikle önem veren Namık Kemal, altı oyun yazmıştır. Bir yurtseverlik ve kahramanlık oyunu olan Vatan Yahut Silistire yalnız ülke için değil, Avrupa'da da ilgi uyandırmış ve beş dile çevrilmiştir. Magosa'dayken yazdığı Gülnihal'de baskıya ve zulme karşı duyduğu tepkiyi dramatik bir biçimde dile getirmiştir. Oyunun sahnelenmesinde pek çok bölüm sansür tarafından çıkarılmıştır. Namık Kemal yine Magosa'da yazdığı Akif Bey'de, yurtsever bir deniz subayının göreve koştuğu sırada karısının kendisine bağlılık göstermeyişi anlatırken, ahlaksal bir yorum da getirir. Zavallı Çocuk'ta görücü yoluyla evlenmeye karşı çıkar. On beş perdelik Celaledin Harzemşah, Namık Kemal'in en beğendiği yapıtı olarak bilinir. Oyun, Moğollar'a karşı İslam dünyasını koruyan Celaledin Harzemşah'ın kişiliği çevresinde gelişir. Bu eserde Namık Kemal, İslam birliği düşüncesini kapsamlı bir biçimde sergilemiştir. Namık Kemal'in ilk romanı olan İntibah 1876'da yayımlanmıştır. Ruhsal çözümlenmelerinin, bir olayı toplumsal ve bireysel yönleriyle görmeye çalışmasının yanı sıra, dış dünya betimlemeleriyle de İntibah Türk romanında bir başlangıç sayılabilir. Eleştirmenler Namık Kemal'in bu romanda yüksek bir edebi düzey tutturamadığı görüşünde birleşirler.

Dört yıl sonra yayımladığı Cezmi, tarihsel bir romandır. Kırım Şehzadesi Adil Giray'ın yaşadığı aşk ve Cezmi'nin onu kurtarmak isterken geçirdiği serüvenlerle gelişen romanda, Namık Kemal'in tam anlamıyla Avrupa Romantizmi'nin etkisinde olduğu izlenir. Namık Kemal'in yaşamı boyunca ilgi duyduğu alanlardan birisi de tarihtir. Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluş ve yükseliş dönemlerini anlattığı Devr-i İstila yayımlandığında büyük ilgi görmüştür. 1872'de çıkan Evrak-ı Parişan'da, Selahaddin Eyyubi, Fatih gibi tarihi kişilikleri, Barika-i Zafer'de İstanbul'un alınışını anlatır. Ahmed Nâfiz takma adıyla yayımladığı Silistire Muhasarası ve Kanije, yine Osmanlı tarihine ilişkin kahramanlık olaylarını ele alan kitaplardır. Namık Kemal'in, tarih konusunda en kapsamlı çalışması olan Osmanlı Tarihi'nde, Hammer'in etkisinde kaldığı, yapıtın bilimsel olmaktan çok, eğitici değer taşıdığı konusunda görüşler ileri sürülmüştür. Yarım kalan bu yapıtın ilk basımı II. Abdülhamid tarafından yasaklanmıştır. 1975'te yayımlanan Büyük İslam Tarihi adlı yapıtındaysa Namık Kemal, İbn Haldun, İbn Rüşd gibi yazarlardan yararlanmış olduğunu belirtmiştir. Namık Kemal romanı ve tiyatroyu toplumsal yaşama soktuğu gibi, edebiyat eleştirisini de Türkiye'ye ilk getiren kişilerden biri olmuştur. En önemli eleştiri eserleri Tahrib-i Harâbât ile Takip'dir.

Eleştirilerinde canlı, dolaysız bir üslup kullanmıştır. Tahrib-i Harâbât, Ziya Paşa'nın Harâbât adlı güldestesine karşı yazılmış sert bir eleştiri niteliğindedir. Takip de yine aynı güldestenin ikinci cildini eleştirir. Mukaddeme-i Celal eleştirisinde Namık Kemal, Batı edebiyatı ile Doğu edebiyatını karşılaştırmış, tiyatro, roman türleri üstünde durmuştur. Namık Kemal gazeteci olarak da Türk kültürü içinde önemli bir yer alır. Döneminin hemen hemen bütün yenilik yanlısı ve ilerici gazetelerinde yazmıştır. Siyasal ve toplumsal sorunlardan edebiyat, sanat, dil ve kültür konularına dek çok çeşitli alanlarda yazdığı makalelerin sayısı 500 kadardır. Bunlarda düzyazıdaki üstün yeteneğini ortaya koyduğu ve çok etkili bir üslup yarattığı kabul edilir.

ESERLERİ: Oyun: Vatan Yahut Silistire, 1873 (yeni harflerle, 1940); Zavallı Çocuk, 1873 (yeni harflerle, 1940); Akif Bey, 1874 (yeni harflerle, 1958); Celaleddin Harzemşah, 1885 (yeni harflerle, 1977); Kara Belâ, 1908. Roman: İntibah, 1876 (yeni harflerle, 1944); Cezmi, 1880 (yeni harflerle, 1963). Eleştiri: Tahrib-i Harâbât, 1885; Takip, 1885; Renan Müdafaanamesi, 1908 (yeni harflerle, 1962); İrfan Paşa'ya Mektup, 1887; Mukaddeme-i Celal, 1888. Tarihsel Yapıt: Devr-i İstila, 1871; Barika-i Zafer, 1872; Evrak-ı Perişan, 1872 (yeni harflerle, 1973); Kaniye, 1874; Silistire Muhasarası, 1874 (yeni harflerle, 1946); Osmanlı Tarihi, (ö.s.), 1889 (yeni harflerle, 3 cilt, 1971-1974); Büyük İslam Tarihi, (ö.s.), 1975. Çeşitli: Rüya, 1893; Namık Kemal'in Mektupları, Ö.F. Akün (yay.), 1972.

HAKKINDA YAZILANLAR

1. Peçeye İsyân Namık Kemal'in Torununun Anıları (Unveiled) Selma Ekrem

Uluslararası alanda tanınmakta olup bir çok eseri Fransızca, Almanca'ya tercüme edilmiştir. Namık Kemal'i vatan, millet, hürriyet, adalet gibi kavramlarla tanırız. Eserlerinde özellikle dönemin yönetim biçimini eleştiren bir hava sezilir. Vatan Yahut Silistre adlı tiyatro eserini yayımlaması onu yönetim tarafından da Vatan şairi olmasına vesile olacaktır. Tiyatro, roman ve şiir alanında bir çok eser yayınlayan Namık Kemal'in özellikle sosyal ve siyasal olaylarla da ilgilendiğini görüyoruz. İyi bir dil çevirmeni olarak bilinir. Eserlerinde vatan, millet, hürriyet, adalet, kahramanlık, yurt sevgisi ve İslam birliği düşüncesini başarıyla yansıtmış ve bu kavramlarla ilgi uyandırmıştır. Namık Kemal 1865'te Osmanlılar Cemiyeti adıyla ortaya çıkan İttifak-ı Hamiyet adlı gizli derneğe katıldı. Tasfir-i Efkâr gazetesinde hükümeti eleştiren yazılar yazdı. Daha sonra Muhbir gazetesinde görev aldı. Sürgün dönemi sonrası İstanbul'da Sura-yi Devlet (Danıştay) üyesi oldu.